

РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

Сімнадцятого листопада була прочитана чергова доповідь у НТШ на тему “Реформування української освіти на тлі політичної ситуації в Україні”, котру виголосив д-р Сергій Квіт. Голова НТШ д-р Дарія Даревич привітала присутніх і доповідача - колишнього президента Києво-Могилянської Академії і колишнього міністра освіти України, який приїхав до Торонта на запрошення д-р Марти Дичок; головного редактора “Гомону України” д-ра Олега Романишина і Степана Бандеру з телепрограми “Форум”. Доповідача представила д-р Марта Дичок. Вона сказала, що Сергій Квіт - науковець, адміністратор, міністр, візіонер. Автор багатьох публікацій і книжок. Здобув докторат в Українському вільному університеті у Мюнхені. Заснував школу журналістики у Києво-Могилянській Академії, а за час перебування на посаді президента цього навчального закладу домогся університетської автономії. Д-р Квіт вважає, що всі університети повинні бути незалежними. Він змінив систему освіти в Україні. Були прийняті закони, ідеї яких запропонував д-р Квіт. З цією темою він приїхав до нас.

У своїй доповіді д-р Квіт наголосив, що події, які відбуваються тепер в системі освіти України, виникли з потреб Києво-Могилянської Академії. Необхідно було розвиватися і виживати. Академія цікава тим, що не має радянської спадщини. Не було гуртожитків, обладнання. У будівлі попередньо була розташована військово-морська академія, хоч у Києві немає моря. Коли моряки виїжджали, то навіть розетки повиривали зі стін. У тому, що було створено, головна заслуга - В'ячеслава Брюховецького. Йому вдалося зібрати колектив людей, які хотіли працювати по-іншому. Час від часу вступали в конфлікт із системою, навіть з добрими людьми. Один міністр часів Ющенка хотів скасувати англійську мову в Академії. Тодішній президент Ющенко сказав, що оскільки в Києво-Могилянській Академії є відмінна від решти університетів система тестування і нема корупції, то запровадьмо таку ж систему в решті вищих навчальних закладів і в них не буде корупції. Це, на думку д-ра Квіта, наївний погляд. Конфлікт з радянською системою виник і через перехресний вступ на магістерські програми.

У 2010-му році прийшов Янукович, призначив Табачника, який презентував законопроект про вищу освіту, названий в Академії ієрархією в російському стилі. Тільки наш університет, зазначив д-р Квіт, виступив проти. Виник скандал, який зупинив рух цього законопроекту. З того часу почалася робота над створенням нового закону про вищу освіту, в якій узяли участь багато громадських організацій. На 2012-й рік удалося офіційно сформувати робочу групу, затверджену Азаровим. Вперше в Україні були взяті до уваги всі пропозиції. Академічна громада створила законопроект університетської автономії. Негативні риси його були пов'язані з головною організаційною ідеєю - працювати за принципом консенсусу, що, на думку д-ра Квіта, не є найкращим шляхом. Студенти наполягали, що стипендія має бути на рівні прожиткового мінімуму, але це неможливо було виконати. Національна Академія Наук домагалася збереження позиції доктора наук, але ця позиція, вважає д-р Квіт, непотрібна. Він сказав, що все повинно закінчитись на ступені доктора філософії, а далі вплив, авторитет науковця має визначатися публікаціями. На 2013-й рік почалося просування законопроекту на голосування у Верховній Раді. Після Революції Гідності він був прийнятий. Ми почали його імплементувати, зазначив д-р Квіт, і можна сказати, що наш університет має таку ж автономію, як і західні, проте ми зупинилися на фінансовій автономії. Якщо університет має якісь здобутки, він не може їх капіталізувати, бо держава контролює фінанси. Тому ми досі не маємо якісного зростання, наші університети не є в переліку кращих університетів світу з об'єктивних причин. Формально у нас є 1500 закладів вищої освіти, з них - 288 університетів. Вони мають величезну кількість філій. У районних центрах відкривають філії університетів. Ми забрали ліцензію від університету Поплавського, який існував лише на папері (це спосіб оминати податки). У понеділок ми забрали ліцензію, у вівторок Поплавський звернувся до суду, а в середу зателефонував судовий виконавець з вимогою повернути ліцензію. А кому повертати? Адреса університету - багатопверховий будинок, де мешкають люди.

Українські коледжі - частина радянської системи професійно-технічної освіти. Держава хоче надалі контролювати фінанси. Якщо наш закон про вищу освіту вміщує тезу про боротьбу з плагіатом, то ми не можемо нічого зробити, бо українська юстиція має інші закони про інтелектуальну власність, де сказано, що тільки суд може визначити: є плагіат чи нема, а університет вважається некомпетентним. Університет може скасувати вчене звання, але тоді особа йде до суду, і суд завжди стає на бік плагіатора. Те саме стосується законодавства фінансового - держава контролює всі фінанси. Пострадянський світ має таку рису: закон - це одне, а практика його застосування - щось зовсім інше. Тому затягуються в часі речі, які могли би змінитися дуже швидко. У законі про освіту запроваджено 12-річну освіту в Україні. Ми її мали, вона була скасована в часи Табачника. Українські політики можуть приймати непрофесійні рішення.

Українські університети, на думку проф. Квіта, повинні мати іншу структуру. Модель аспірантури була опрацьована в Києво-Могилянській Академії. Студент має двох наукових керівників - з Академії і з західного університету-партнера й отримує два дипломи. В Україні немає зміни генерації ректорів. Наші ректори працювали в радянських умовах і мислять категоріями виживання, а не розвитку університетів. Треба змінити економіку вищої освіти, щоб вона була привабливою для людей з прогресивним мисленням. Треба відмовитись від державного замовлення кількості фахівців у певній галузі. Має бути запроваджене поняття базового фінансування й відкрита можливість університетам для надходження коштів.

Крім університетів в Україні є заклади професійної освіти. Ми вивчали голландську і німецьку системи професійної освіти. У системі середньої спеціальної освіти головну роль мають відігравати місцева влада і працедавці. Потрібні також зміни в середній школі. Були підняті зарплати вчителям, проте зміни не можна пов'язувати лише з грошима. Треба робити багато системних кроків.

Доповідь проф. Квіта викликала значний інтерес, багато запитань і жваву дискусію.

Галина Костюк